

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

پاسداشت حریم ماه رمضان

رابطه ماه رمضان و کاهش جرم و جنایت

(دلایل کاهش جرم و مصادیق آن از نگاه کارشناسان)

فرآورده های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: مریم عابدی

در روایات آمده است که فردی که در ماه مبارک رمضان روزه می‌گیرد و از غیبت و امور حرام دوری می‌کند با حضرت ابراهیم (ع) همنشین خواهد شد.¹

■ نکات برجسته

- آغاز سال بندگی برای بندگان خداوند، ماه رمضان است.
- پرونده های قضائی در ماه رمضان کاهش محسوسی پیدا می‌کند.
- افزایش قابل توجه جنبه‌های خودنظارتی افراد در ماه رمضان قابل توجه است.
- نتایج پژوهش‌ها نشان داده که رخدادهای زمان‌های مذهبی و موقعیت‌های معنوی مانند ماه مبارک رمضان بر رفتار افراد مذهبی و حتی غیر مذهبی موثر است.
- روزه گرفتن در تمام ادیان الهی روزه به روش‌های مختلف انجام می‌شود.
- پژوهش‌های علمی نشان از کاهش میزان جرم در ماه مبارک رمضان دارد
- محققان معتقدند روزه در کاهش، بسیاری از مسائل روحی بیماران از جمله وسواس، افسردگی و پرخاشگری موثر است.
- کارشناسان معتقدند، روزه موجب افزایش خودباوری، اعتماد به نفس و تقویت اراده می‌شود.

اسرار و فواید علمی روزه بر جسم و روح انسان¹

تأثیر روزه بر اراده و قوای روحی انسان: رقت احساس و عواطف، خیرخواهی، دوری از جدل و درگیری و دشمنی با دیگران

تأثیرات مثبت روزه بر بسیاری از بیماری‌ها: مداوای امراض دستگاه گوارش مثل التهاب حاد معده؛ چاقی؛ تصلب شرایین؛ بالا رفتن فشار خون و خناق سینه؛ آسم؛ اختلالات روانی و اخلاقی.

تأثیر روزه در پیشگیری از بیماری‌ها: دستگاه گوارش بیش از سایر اندام‌های دیگر از آن بهره‌مند شود

¹ . اسرار و فواید علمی روزه بر جسم و روح انسان؛ پارسینه، 97/3/6

□ مقدمه

هرساله با شروع ماه مبارک رمضان، حال و هوا و فضای اجتماع تغییر کرده به گونه‌ای که اقشار مختلف جامعه سعی می‌کنند با رعایت مسائل دینی و همراه شدن با سایرین در امور معنوی مشارکت داشته و حرمت این ماه عزیز را نگه دارند. ماه مبارک رمضان، ماه تکامل و تعالی معنوی و بهترین فرصت برای خودسازی انسان‌هاست و همه اعمال و رفتار ما متفاوت و ارزشمند است.

روزهداری یکی از فرایض مهمی است که در خودسازی و ایجاد آرامش روحی و روانی انسان نقش مهمی ایفا می‌کند. نقش روزه در سلامتی روان و طهارت روح، به مراتب افزون‌تر از نقش آن در سلامتی جسم است؛ زیرا گرفتن روزه باعث کاهش بیماری‌های روانی؛ تقویت، پاکی و بزرگی روح می‌شود. بنابراین ماه رمضان فرصت خوبی است که فضای شهر را به فضای معنوی، فضای بندگی و روزه‌داری زینت بخشیده و حرمت آن حفظ شود. در نوشتار زیر به آثار و برکات این ماه مبارک در کاهش جرم پرداخته شده است.

□ اهمیت ماه رمضان از نگاه روایات

پیامبر بزرگ اسلام حضرت محمد مصطفی (ص)، در حدیثی درباره عظمت ماه مبارک رمضان، بر لزوم حفظ احترام این ماه الهی و بهره‌مندی از فیوضات آن تأکید کردند.

پیامبر اکرم (ص) در حدیثی درباره احترام ماه مبارک رمضان می‌فرمایند: لَا يَكُونَنَّ شَهْرَ رَمَضَانَ عِنْدَكُمْ كَعَبْرَةٍ مِنَ الشُّهُورِ؛ فَإِنَّ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ حُرْمَةً وَفَضْلًا عَلَى سَائِرِ الشُّهُورِ، وَلَا يَكُونَنَّ شَهْرَ رَمَضَانَ يَوْمٌ صَوْمِكُمْ كَيَوْمِ فِطْرِكُمْ/ ماه رمضان پیش شما مثل ماه‌های دیگر نباشد؛ چرا که نزد خداوند، بر سایر ماه‌ها برتری دارد. در ماه رمضان، روز روزه‌داری شما مثل روز خوردنتان نباشد! (ادب و حرمت این ماه را نگه دارید).^۱

امام صادق (ع) می‌فرمایند: مَنْ أَفْطَرَ يَوْمًا مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ خَرَجَ رُوحُ الْإِيمَانِ مِنْهُ. هر کس یک روز ماه رمضان را (بدون عذر) بخورد، روح ایمان از او جدا می‌شود.^۲

^۱ . حرمت ماه رمضان در کلام رسول اکرم (ص)؛ سایت جامع ماه مبارک رمضان، 98/2/28

^۲ - وسائل الشیعه، ج. ۷. ص. ۱۸۱، ح. ۴ و ۵

حضرت محمد(ص) فرمودند: روزه بدن و روح انسان را آباد می سازد، در روزه آن قدر فایده هست که قابل شمارش نیست. در روایتی دیگر از ایشان آمده که: صوموا تصحوا "روزه بگیرید تا سالم باشید." ^۱

□ روزه داری از نگاه سایر آئین ها

روزه گرفتن در میان ادیان الهی، تاریخی بس طولانی دارد، در تمام ادیان الهی روزه به روش های مختلف انجام می شود که در ادامه به چند نمونه اشاره می شود.

✓ **معروف ترین روزه ها در آئین یهود:** در آئین یهود افرادی که روزه برای آنان ضرر داشته باشد از گرفتن آن معاف هستند؛ بخش دیگری از روزه های واجب یهودیان روزه های مناسبتی است؛ این روزه ها باید در چهار نوبت انجام شود و هرکدام از آنها بیانگر رویدادی است که بر قوم یهود گذشته است. روزه یوم کیپور از اولین و معروف ترین روزه ها در آئین یهود است؛ این روزه در دهمین روز از هفتمین ماه عبری بر پیروان آئین یهود واجب می شود. روزه یوم کیپور از غروب آفتاب شروع می شود و تا غروب آفتاب روز بعد ادامه دارد. خوردن و آشامیدن قبل از شروع روزه یوم کیپور بسیار توصیه و مستوجب ثواب دانسته شده است.

در کتاب تورات به یهودیان بشارت داده شده چنانچه در یوم کیپور روزه بگیرند و از خوردن و لذت های جسمانی پرهیز کنند همه گناهی که نسبت به خدا انجام داده اند بخشیده خواهد شد.

پیشینه تاریخی روزه یوم کیپور به پایین آمدن پیامبر یهودیان از کوه سینا باز می گردد. حضرت موسی چهل روز از قوم خود جدا شد و در بالای کوه سینا برای دریافت لوح ده فرمان به عبادت پرداخت. هنگام بازگشت از کوه متوجه شد که گروهی از بنی اسرائیل از مسیر راست منحرف شده اند، بنابراین دوباره به کوه سینا بازگشت. یهودیان به مدت چهل روز به عبادت پرداختند و از گناهان خود ابراز پشیمانی کردند. در دهمین روز از ماه هفتم عبری و همزمان با بازگشت حضرت موسی از کوه سینا بود که خداوند گناهان آنان را بخشید و این روز به کیپور یعنی روز بخشش گناهان معروف شد. در این روز یهودیان از انجام کارهای روزانه دست می کشند و در کنیسه ها به عبادت می پردازند. ^۲

✓ **روزهای چهارگانه ی روزه داری در میان زرتشتیان**

روزه داری در آئین زرتشت به طور متفاوتی برگزار می شود. در گاهنامه زرتشتیان هر ماه سی روز است و هرکدام از این روزها نام خاص خود را دارد.

آداب و رسوم روزه داری در این دین متفاوت است؛ زرتشتیان پس از عبادت و خواندن نماز شبانه از طلوع خورشید تا طلوع خورشید روز بعد از خوردن گوشت و فرآورده هایی که از حیوانات تهیه می شود مانند شیر، ماست، تخم مرغ و ... خودداری می کنند؛ این چهار روز در ماه به روزهای نبر معروف است.

در این روزها حیوانی کشته نمی شود و به جای آن از فرآورده های گیاهی مانند سبزی ها و حبوبات تغذیه می کنند. علت این نوع روزه داری این است که طبع انسان با خوردن مواد گوشتی سازگاری ندارد و هرچه از انسان کمتر گوشت بخورد آرامش بیشتری را خواهد داشت و به پروردگار خود نزدیک تر است. ^۳

✓ **روزه بزرگ مسیحیان**

مسیحیان نیز با آداب و رسوم خاص خود به استقبال روزه بزرگ می روند، روز قبل از شروع روزه به روز بوم باراگیتان یا جشن شادمانی اصلی معروف است. روزه بزرگ به دو صورت متفاوت در بین مسیحیان مرسوم است. دسته اول تنها دو ساعت از شبانه روز و فقط فرآورده های گیاهی مصرف می کنند و بقیه ساعات را از خوردن پرهیز می کنند؛ این دو ساعت معمولاً بین ساعت دوازده تا دو بعدازظهر است.

^۱ - اسرار و فواید علمی روزه بر جسم و روح انسان؛ به نقل از " فضائل الأشهر الثلاثة ص ۹۵ ح ۷۸؛ پارسینه، 97/3/6

^۲ - روزه داری در ادیان مختلف الهی؛ شبکه جهانی الکوثر، 97/3/8

^۳ - همان، 97/3/8

دسته دوم از روزه‌داران در همه ساعات شبانه‌روز و در بازه زمانی چهل روزه غذا می‌خورند اما فقط باید از فرآورده های گیاهی استفاده کنند. اگر فردی توان روزه‌داری ندارد می‌تواند در این چهل روز روزه نگیرد؛ معمولاً افرادی که روزه می‌گیرند حاجت و خواسته‌ای از خدا دارند، از گناهی که انجام داده‌اند ابراز پشیمانی می‌کنند، سعی دارند بیشتر به خدا نزدیک شوند و اگر حاجتی دارند از خدا طلب کنند؛ در این چهل روز بعد از ظهرها به کلیسا می‌روند و دعا و نیایش می‌خوانند و به عبادت می‌پردازند.^۱

□ لزوم نگهداشتن حرمت ماه رمضان

ورود به ماه رمضان دعوت به یک میهمانی بزرگ است، ممکن است برخی افراد روزه نباشند، ولی حق ندارند حرمت این ماه را بشکنند و حفظ نکنند؛ این ماه وقار و حرمتی دارد و افراد به هر دلیلی که نمی‌توانند روزه دار باشند اما باید حرمت این ماه نگه داشته شود.

اصولاً در هر جامعه‌ای اموری به عنوان هنجارها مطرح است که باید از سوی همگان مراعات شود. حتی در کشورهای غربی نیز مراقبت و مواظبت بر هنجارها تأکید شده و هنجارشکنان مواخذه و مجازات می‌شوند. در برخی از مجامع بشری کشیدن سیگار در اماکن عمومی یک نابهنجاری تلقی می‌شود و مجازات قانونی به همراه دارد. همان‌طوری که عبور از چراغ قرمز و خط عابر پیاده بدون مراعات شرایط قانونی، مجازات دارد، شکستن حرمت ماه مبارک رمضان و اظهار روزه خواری علنی نیز به عنوان هنجارشکنی جرم بوده و مجازات قانونی به همراه دارد.^۲

به عنوان نمونه اگر ما در یک پادگان نظامی وارد شویم با اینکه نظامی نیستیم، ولی آیا وارد رژه آنان می‌شویم یا حرمت نگه می‌داریم؟ یا اینکه اگر وارد کشور دیگری شویم؛ ملزم به محترم شمردن قوانین آنان نیستیم؟ رمضان ماه خداست و باید حرمتش حفظ شود.^۳

بسیاری از مردم در شرایطی هستند که مجاز به روزه گرفتن نیستند. این اشخاص باید روزه خواری را غیراًشکار و نهان انجام دهند و بر دیگران است که در احوالات آنان تجسس نکنند و پرسش نکنند که آیا روزه داری یا نه؟ چرا روزه می‌خوری؟ زیرا تجسس در احوال دیگران جایز نیست، بلکه باید گفت که حرام است و شخص حق ندارد در اوضاع و احوال دیگران پرس و جو و تجسس نماید.^۴

□ رابطه ماه رمضان با میزان بروز حوادث

در سال‌های اخیر تحقیقات گسترده‌ای با هدف مطالعه ارتباط بین معنویت، مذهب و سلامت روان در انسان‌ها انجام شده است. نتایج این پژوهش‌ها نشان داده که رخدادها، زمان‌های مذهبی و موقعیت‌های معنوی مانند ماه مبارک رمضان بر رفتار افراد مذهبی و حتی غیرمذهبی مؤثر است. پژوهشگران در پژوهشی که در سال ۱۳۹۶ انجام شده به بررسی رابطه ماه مبارک رمضان با میزان بروز تصادفات و دیگر آسیب‌ها و مقایسه آن در زنان و مردان پذیرش شده در اورژانس بیمارستان‌های شهر کرمانشاه از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۷ پرداخته‌اند.

نتایج مقایسه میزان بروز آسیب‌ها بین دو گروه زنان و مردان در ماه رمضان و دیگر ماه‌ها بر اساس روش تحلیل واریانس، از این حکایت می‌کند که تفاوت میزان آسیب‌های همراه با درگیری با سلاح گرم، نزاع و زدو خورد و تصادفات در ماه‌های رمضان و نیز میزان بروز نزاع و زدو خورد و تصادفات در دیگر ماه‌های سال بین زنان و مردان معنادار بوده است.^۵

۱. روزه داری در ادیان مختلف الهی؛ شبکه جهانی الکوثر، 97/3/8

۲. اظهار روزه‌خواری؛ بی‌حرمتی به ماه رمضان؛ کیهان، 98/2/26

۳. ماه رمضان ماه تفسیر قرآن شود/ لزوم حفظ حرمت ماه مبارک، خبرگزاری دانشجو، 97/2/28

۴. اظهار روزه‌خواری؛ بی‌حرمتی به ماه رمضان؛ کیهان، 98/2/26

۵. رابطه ماه رمضان با میزان بروز تصادفات؛ تبیان، 98/2/17

□ دلایل کاهش جرم در ماه رمضان از نگاه کارشناسان

بسیاری از عالمان دینی و مذهبی، روزه را عامل موثری در جهت تقویت اراده و تقوا می‌دانند و معتقدند در ماه مبارک رمضان اراده افراد با روزه‌داری تقویت می‌شود و کمتر به دام گناه کشیده می‌شوند، هرچند کارشناسان معتقدند مجرمان حرفه‌ای که مرتکب جرایمی چون قتل و غارت می‌شوند، کمتر تحت تأثیر این روحیه معنوی قرار می‌گیرند.

- **دکتر جعفر بای، جامعه‌شناس و استاد دانشگاه** اعتقاد به باورهای مذهبی را دلیل عمده کاهش جرم در ماه مبارک رمضان برشمرده و معتقد است آموزه‌های دینی نقش کلیدی در بازدارندگی از خطا و گناه دارد. ماه مبارک رمضان در واقع تمرین عملی مقاومت و بردباری است و با مناسک خود، فرد را به تسلط و مدیریت و کنترل رفتار هدایت می‌کند.

- **دکتر رضا غنی‌لو، استاد دانشگاه و کارشناس رسمی دادگستری:** تأثیر ماه مبارک رمضان بر کاهش تخلفات ترافیکی مانند تجاوز به حریم هم‌دیگر و عبور از چراغ قرمز و فحاشی در حین رانندگی یا اختلافات زناشویی بسیار بیشتر از ارتکاب جرایم توسط مجرمان حرفه‌ای بوده است.

- **دکتر مجید ابهری رفتارشناس اجتماعی:** فضای معنوی و روحانی در این ماه بستر مناسبی برای فاصله گرفتن از بدی‌هاست، چرا که وقتی یک انسان ساعت‌ها در این هوای گرم و طاقت‌فرسا گر سنگی و تشنگی را به خاطر رضای خدا بر خود هموار می‌کند، دیگر تمایلی به ویرانی ارزش‌های اخلاقی خود ندارد.

جرایمی مانند شرب خمر، سرقت، آزارهای خیابانی، تجاوز در بزهکاری‌های اجتماعی و دروغ‌گویی، بدزبانی، تهمت، غیبت در جرایم اخلاقی کاهش قابل توجهی پیدا کرده و به مناسبت فضای روحانی ماه، افراد تمایل بیشتری به حمایت از نیازمندان، همدلی با فقرا و کمک به هم‌نوعان پیدا کرده و به خاطر تجلی فلسفه روزه سعی می‌کنند تا به معیارهای اخلاقی در این ماه تحقق بخشند.¹

□ مصادیق کاهش جرم و جنایت به روایت آمار:

1- سرهنگ "عبدالله فاتحی"، معاون اجتماعی فرماندهی انتظامی کردستان: این ماه از چنان عظمت و معنویتی برخوردار است که جماعت مومنان با ورود به آن "روح" سرشار از نغمه الهی شان بیش از هر زمانی خود را عیان می‌سازد و تیرگی‌ها و ناخالصی‌ها را از میان می‌راند؛ در واقع پایبندی به اصول دینی موجب می‌شود، افراد در برابر زشتی‌ها و کارهای خلاف مقاومت کنند.

نخستین و مهمترین عاملی که باعث می‌شود، افراد در این ایام از جرم و جنایت دور شوند؛ "تقویت فضای معنوی و باورهای دینی است".

دومین عامل "حرمت داری" عمومی است که یکی از وجوه متمایز فرهنگ ما از دیگر فرهنگ‌ها "حرمت نگه داشتن" بعضی ایام و مناسبت‌ها است، به همین سبب، حتی آنانی که نقشه کجروی و طرح خلافتکاری در سر دارند در ماه بزرگ رمضان حیا می‌کنند و چه بسیار خلافتکارانی که این ماه بخشش را به فرصتی برای "توبه" تبدیل می‌کنند.

زمینه بسیاری از ناهنجاری‌های اجتماعی، تعارضات میان عقل و احساس و کمرنگ شدن عواطف و وجدان است. نقطه مقابل آن، دینداری قرار دارد که با ایجاد هماهنگی و رفع تعارض‌های رفتاری و تضاد میان عقل و احساس، شرایط را برای بهبود رفتارهای فردی و جمعی فراهم می‌کند.

- بررسی‌های آماری نشان می‌دهد در ۲۰ روز گذشته وقوع سرقت در استان ۶ درصد نسبت به ماه قبل کاهش داشته است.
- طی ۲۰ روز گذشته از ماه مبارک رمضان وقوع سرقت منزل در استان ۷ درصد، مغازه ۴۶ درصد، سرقت اتومبیل ۴۰ درصد و قاپ زنی نیز ۵۰ درصد کاهش داشته است.

¹ - نقش روزه داری در ارتقای سلامت روانی؛ سلامت نیوز؛ 98/3/2

- کاهش ۲۰ درصدی سرقت های به عنف طی ماه رمضان

- بررسی های آماری نشان می دهد وقوع تصادفات نیز ۲۰ روز ماه مبارک رمضان ۱۳ درصد کاهش را نشان می دهد.^۱

2- مهدی نعمایی؛ سرپرست اداره آموزش همگانی و مشارکت عمومی پلیس فارس

ماه رمضان آمارهای بزه و آسیب های اجتماعی را چنان با تغییر روبرو میکند که برخی برای توجیه آن نتوانند از معیارهای مادی و دنیایی استفاده کنند. ماه رمضان امسال هم آغاز شده است تا آدم ها فارغ از مادیات هر روزه زندگی مدرن به فطرتی بازگردند که توانایی تغییر آینده و زندگی آدم ها را دارد.

کاهش بزه های اجتماعی در ماه مبارک رمضان

-آمارهای وقوع آسیب های اجتماعی نشان دهنده این است که وقوع جرم و بزه های اجتماعی در ماه مبارک رمضان کاهش پیدا می کند.

کاهش نزاعات خیابانی و دروغ

از دیگر رخدادهای مربوط به ماه مبارک رمضان کاهش نزاعات خیابانی است، به این معنا که مردم در این ماه با صبر و حوصله بیشتری در روابط اجتماعی خود ایفای نقش می کنند و مانند ماه های دیگر به بهانه یک بوق یا جای پارک، دعوایی خطرناک را کلید نمی زنند ...

-کاهش دروغ در میان روابط اجتماعی هم از دیگر ره آورهای ماه رمضان

آدم ها به دلیل روزه دار بودن حتی به قیمت زبان های مالی هم حاضر نمی شوند زبان به دروغ بگشایند و روزه شان را باطل کنند.^۲

□ چگونه می توان این روند را در ماه های دیگر هم ادامه داد؟

کار شنا سان معتقدند باورها و اعتقادات دینی را باید طوری برای افراد نهادینه کنیم که در ایام دیگر هم طبق این اصول عمل کنند. باید مسائل دینی را برای مردم از طرق مختلف بازگو و تکرار کرد. خانواده ها می توانند در این مورد نقش بسیار مهمی داشته باشند.

وجود آموزه های دینی در کتاب های درسی و نقش آموزش و پرورش در این مورد غیرقابل انکار است. در واقع با فرهنگ سازی برای سنین مختلف می توان روح معنوی را در بین مردم گسترش داد به گونه ای که در ماه های دیگر به غیر از ماه رمضان، جرایم و بزهکاری ها هم در جامعه کاهش پیدا کند.^۳

□ سخن آخر

روزه داری در ماه مبارک رمضان یک واجب دینی است و هر فرد مسلمانی با توجه به تحقق شرایط باید روزه نگه دارد. اما اگر به هر دلیلی روزه خواری برای شخص جایز یا حتی واجب شد، نمی تواند اظهار روزه خواری کند و در مجامع عمومی اقدام به روزه خواری کند؛ زیرا نوعی حرمت شکنی نسبت به ماه مبارک رمضان است و حرام است.

آمار رسمی پلیس و کار شنا سان اجتماعی نشان می دهد جرم و جنایت و بزهکاری در این ماه، کاهش چشمگیری دارد و این امر حاکی از آن است که هنجار شکنان و بزهکاران هم تحت تاثیر فضای معنوی قرار می گیرند و از انجام کارهای خلاف دوری می کنند.

نخستین و مهم ترین عاملی که باعث می شود، افراد در این ایام از جرم و جنایت دور شده و گرایش به انجام کارهای نامناسب و زشت نداشته باشند، ماهیت معنوی این ماه و تقویت فضای معنوی و باورهای دینی است. کاهش آمار جرایم و آسیب های

1 - کاهش آمار جرایم و آسیب های اجتماعی در ماه رمضان؛ سایت گُردتودی، 98/3/8

2 - تاثیرات اجتماعی ماه رمضان؛ (یادداشت)؛ پایگاه خبری تحلیلی حافظ؛ 98/2/26

3 - تاثیر فضای معنوی ماه رمضان بر کاهش جرائم؛ خبرگزاری مهر؛ 98/2/28

اجتماعی در ماه رمضان، در بسیاری از سیاست گذاری‌های اجتماعی کشور موثر است به طوری این الگو می‌تواند در رسیدن به روش‌های کنترل جرایم در دیگر ایام سال به کار آید.

